

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки, права та планування бізнесу
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Сментина Н.В.

(підпис)
“ ____ ” _____ 201__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

(шифр та найменування спеціальності)

**за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»**

(назва магістерської програми)

на тему:

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ
(НА ПРИКЛАДІ РИНКУ МЕТАЛОПРОКАТУ УКРАЇНИ)»**

(назва теми)

Виконавець:

студент ФЕУП 6 курс 6 групи

(факультет)

Лозінський Ростислав Станіславович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Янковий Володимир Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ СИРОВИННИХ ТОВАРІВ.....	6
1.1. Сутність та особливості кон'юнктурних досліджень.....	6
1.2. Методологічні підходи дослідження та визначення видів кон'юнктури ринку.....	13
1.3. Економіко-математичні моделі аналізу та прогнозування ринкової кон'юнктури.....	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ МЕТАЛОПРОКАТУ В УКРАЇНІ.....	29
2.1. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку металопрокату України.....	29
2.2. Аналіз кон'юнктури світового ринку металопрокату.....	36
2.3. Основні проблеми зміцнення позицій України на світовому ринку металопрокату та шляхи їх вирішення.....	44
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ МЕТАЛОПРОКАТУ В УКРАЇНІ.....	53
3.1. Прогнозування кон'юнктури ринку металопрокату методом балансу змінних.....	53
3.2. Прогнозування стану ринку металопрокату України за допомогою виробничої функції Кобба-Дугласа-Тінбергена.....	62
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. У даний час український ринок металопродукату знаходиться у складнішому становищі ніж це було декілька років назад. Існує декілька причин чому ємність ринку металопродукату в Україні в 2018 році падає, чому імпорт металопродукату вітчизняних підприємств та країни в цілому зростає. Одна із головних причин цьому досить наявна: окупація великих центрів накопичення підприємств, які виробляють металопродукат та ускладнення або навіть неможливість їх функціонування. Також можна назвати превалювання екстенсивного росту виробництва над інтенсивним, що сильно знижує конкурентоспроможність вітчизняних підприємств на міжнародному ринку металопродукату. Усе це замикається інвестиційною непривабливістю, або її повільною стагнацією в Україні та страх потенційних інвесторів щодо здійснення тих необхідних вкладень у металургію, які б надали «друге дихання» цій галузі та економіці в цілому, оскільки металопродукат та металургія як галузь займає досить вагоме місце в економіці України. Тому труднощі, з якими стикаються підприємства показують, що рішення які приймаються на основі минулого досвіду або навіть інтуїції керівників не можуть повною мірою та своєчасно бути якісними управлінськими рішеннями в умовах сучасності ринку, який зараз можна характеризувати як нестабільний, невизначений та схильний до випадковості. Тому в таких умовах постає необхідність прийняття таких управлінських рішень, які б дали змогу мінімізувати ризики, притаманні галузі та максимізувати потенційний дохід підприємству та як наслідок економіці країни. Інструментом, що може знизити негативний вплив вищезазначених факторів, є оцінювання та прогнозування кон'юнктури ринку, які дають змогу певною мірою об'єктивно отримати інформацію про ті фактори, які більше впливають на певні показники (як правило прибуток) та, що дуже важливо, виявити резерви, які підприємство зможе використовувати для збільшення прибутку та зменшення затрат або оптимізації інших елементів своєї діяльності. Правильна оцінка ситуації на ринку дає змогу спрогнозувати

його направлення, отримати конкурентні переваги і тим самим знизити ряд ризиків, знайти нові сегменти ринку та встановити ціни на оптимальному рівні. Тому дослідження ринку є невід’ємною складовою успішного прийняття управлінських рішень на підприємствах, що працюють в умовах ринку.

Теоретичні і практичні аспекти вивчення та прогнозування економічної кон’юнктури – як загальногосподарської, так і кон’юнктури окремих товарних ринків – знайшли своє відображення у наукових працях зарубіжних учених-економістів, таких як Первушина С.А., Громана В.А., Бунятяна М., Бодрова В.Г., Білявського І., Обеленцева Л.В., Карпова В.В., Кондратьєва М.Д., Шульце-Деліч Ф., Кучеренка В.Р., та інших.

Мета роботи: дослідити теоретичні та методологічні підходи до дослідження та прогнозування кон’юнктури ринку металопрокату в Україні, визначити основні тенденції його розвитку та запропонувати новий підхід до аналізу та прогнозування ринку металопрокату.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких **завдань:**

- визначити сутність та особливості кон’юнктурних досліджень;
- охарактеризувати методологічні підходи дослідження та визначити види кон’юнктури ринку;
- розглянути економіко-математичні моделі аналізу та прогнозування ринкової кон’юнктури;
- провести аналіз сучасного стану розвитку ринку металопрокату в Україні;
- дослідити стан світового ринку металопрокату;
- дослідити основні проблеми зміцнення позицій України на світовому ринку металопрокату та шляхи їх вирішення;
- провести прогнозування кон’юнктури ринку металопрокату методом балансу змінних;
- спрогнозувати стан ринку металопрокату України за допомогою виробничої функції Кобба-Дугласа-Тінбергена.

Предмет дослідження – теоретичні та методологічні аспекти дослідження та прогнозування кон’юнктури ринку.

Об’єкт дослідження – процес функціонування ринку металопрокату в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовуються теоретичні методи, а саме: метод аналізу та синтезу (дослідження стану українського ринку металопрокату), індукції та дедукції, абстракції та формальної логіки (для визначення і уточнення економічної сутті понятійного апарату), методи узагальнення, систематизації, спостереження, порівняння та групування (для опрацювання статистичних даних про масштаби виробництва, потенціалу), метод кластерного аналізу (для побудови кластерної моделі), кореляційно-регресійний аналіз, адаптивні методи прогнозування (для побудови кореляційно-регресійної моделі та виявлення впливу факторів на результативний признак, а також для прогнозування розвитку ринку металопрокату), а також за допомогою програмного забезпечення Statistica 10.

Інформаційною базою дослідження стали вітчизняні та зарубіжні публікації і монографічні видання, відображені в них результати теоретичних і методичних розробок; матеріали Державної служби статистики України, Укрметалургпрома та інших державних інституцій; закони і нормативні матеріали, що регламентують функціонування ринку металопрокату в Україні; результати наукових досліджень, проведених провідними інститутами України, а також безпосередньо автором.

Публікації та апробація результатів дослідження. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю «Особливості експортного потенціалу металургійного комплексу України у рамках світової економіки» у науковому студентському віснику ФЕУП №29 та статтю «Прогнозування ринку металургійної продукції України на базі виробничої функції» у науковому віснику Одеського національного економічного університету №5(257).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі надано методичні засади та практичні рекомендації, спрямовані на підвищення розвитку кон'юнктури ринку інформаційно-комунікаційних технологій в умовах глобальної інформатизації суспільства. Проведене дослідження ринку на фоні галузі металопрокату дозволило зробити наступні висновки теоретичного і науково-практичного характеру:

1. Визначено наукові теоретичні засади категорій «кон'юнктура ринку» та «металопрокат». На основі вивчення різних підходів до визначення «кон'юнктура ринку» та її дефініцій було запропоновано дещо інший термін цього явища. Отже, кон'юнктура ринку – це процес дослідження сукупності економічних та неекономічних факторів, системи взаємопов'язаних обставин, що створилися у певний момент часу та які виражаються у співвідношенні попиту, пропозиції та рівноважною ціною, а також суб'єктами, які ведуть діяльність та конкурують між собою на цьому ринку.

2. Подано науково-методичні підходи і методи дослідження, які використовуються в залежності від обраної кон'юнктури ринку для дослідження: загальногосподарська кон'юнктура, кон'юнктура товарного ринку; кон'юнктура світового товарного ринку, проста кон'юнктура диференційована кон'юнктура; знижувальна кон'юнктура, низька (в'яла) кон'юнктура, підвищувальна кон'юнктура, висока (стабільна) кон'юнктура; рівноважна кон'юнктура, стійка кон'юнктура тощо.

3. Враховуючи позитивні та негативні сторони різноманітних математичних, статистичних методів, для оцінювання розвитку ринку металопрокату в Україні в рамках існуючих моделей та наявності необхідних даних було обрано виробничу функцію Кобба-Дугласа-Тінбергена та метод балансу змінних для дослідження, котрі, якнайкраще аналізують стан ринку який склався на момент, та дають змогу прогнозувати його розвитку на майбутній період.

4. Досліджено діяльність та рівень розвитку основних компаній галузі металопрокату України як найбільшого сектора промисловості. Ринок металопрокату України представлений досить великою кількістю заводів, але по факту вони належать декільком корпораціям. Але, аналіз внутрішнього ринку також показав, що з 2014 року промисловість нашої держави увійшла в глибоку кризу. Сьогодні металургійний ринок в Україні переживає складний період. Відновлення світової економіки проходить повільно, а обтяжуючими ситуацію факторами для багатьох регіонів нашої країни стають геополітичні конфлікти, низька ціна на нафту, слабка інвестиційна активність.

5. Проведений аналіз світового ринку показав, що на світовому ринку металів на сучасному етапі є такі тенденції:

- низкою країн сталеплавильний комплекс розглядається як складова оборонного потенціалу;
- незважаючи на появу і широку популярність конкуруючих конструкційних матеріалів, чорний метал залишається на першому місці;
- за останні 20-30 років помічено прагнення деяких високорозвинених країн позбутися металургійного виробництва;

Досліджений стан світового ринку металургійної продукції показав, що світовим лідером з виробництва металургійної продукції є Азія, а саме Китай, так, станом на кінець 2017 року виробництво металургійної продукції в Китаї склало 831,7 млн. т.

Лідруючі позиції з обсягу експорту займають практично ті самі країни, що і виробляють більше всього металопрокату, а саме: Китай із величиною експорту в 74,8 млн. т., Японія, яка експортує 37,5 млн. т., а двадцятку найбільших країн-експортерів закриває Іран із обсягом експорту в 7,5 млн. т.

6. Дослідження проблем на ринку металопрокату показало, що поточні можливості внутрішнього ринку металопродукції оцінюються експертами максимально в 10–11 млн т, що майже втричі менше порівняно з обсягами її експорту. Низький попит на внутрішньому ринку пояснюється тим, що протягом останніх років відбулося падіння виробництва у галузях економіки,

що формують основний попит на металопродукцію. Зважаючи на те, що металургійна промисловість залишається базовою галуззю для економіки України, її модернізація та усунення структурних деформацій є важливими передумовами забезпечення економічної безпеки держави та забезпечення економічного зростання.

Для того щоб зберегти і примножити своє становище на ринку, запропоновано врахувати заходи та технології, які лягають в основу конкурентних переваг на даному ринку, а саме досвід зарубіжних країн:

- використання нових методів виплавки;
- збільшення потужностей підприємств, розташованих ближче до моря;
- створення міні- і міди-заводів. Під впливом зміни світового попиту і ефективності використання окремих видів ресурсів металургія повного циклу поступово поступається позиції підприємствам малої металургии;
- зростання попиту на певні марки сталі;
- роль держави в розвитку галузі. Як показує практика останнього десятиліття, в уряді країни немає певного бачення розвитку металургійної галузі України.

7. Запропоновано аналіз та прогнозування обсягу виробництва металопрокату в Україні на 2019 рік за допомогою методу балансу змінних. В результаті отримано наступне балансове рівняння з трьома змінними: $\text{Виробництво} = \text{Споживання} + \text{Експортно-імпортне сальдо}$. У виразі змінна «Виробництво» включає наступні елементи: Виробництво, Зміна запасів; змінна «Споживання» – оскільки даних щодо споживання металопрокату з офіційних ресурсів немає, розрахуємо об'єм споживання за допомогою даного рівняння, тобто як різницю між виробництвом та експортно-імпортним сальдо; змінна «Експортно-імпортне сальдо» відповідає виразу $\text{Експорт} - \text{Імпорт}$. Прогнозні значення агрегованих змінних «Виробництво», «Споживання» та «Експортно-імпортне сальдо» отриманого варіанту від комбінаторики за допомогою ступеневих функцій (виробництво та експортно-імпортне сальдо) та поліному (споживання). Прогнозування показників за балансовим методом

показало, що агреговане виробництво металопрокату в Україні в 2019 році складе 31,6 млн. т, споживання буде на рівні 19,22 млн. т, а експортно-імпортне сальдо буде позитивним, при чому експорт переважатиме імпорт на 12,41 млн. т. Найбільш точно обсяг виробництва описує рівняння ступеневого тренду: $y = 57,772x^{-0,29}$.

8. Також було запропоновано аналіз кон'юнктури ринку металопрокату на основі виробничої функції Кобба-Дугласа-Тінбергена. В якості даних було взято звітність 20 найбільших підприємств за період 2012-2017 роки опираючись на принцип Паретто : 20% підприємств виробляють 80% металопрокату. Таким чином, виробнича функція Кобба-Дугласа-Тінбергена отримала такий вигляд: $Y = 0,010237 L^{4,3641} e^{-0.08519t}$. Слід також відмітити, що під час будування функції було викинуто фактор К – капіталу, оскільки імовірність помилки та неадекватного впливу була досить велика. У результаті розробленого точкового прогнозу було отримано наступний довірчий інтервал: $\hat{y}_{N+L} \pm \Delta = 351,11 \pm 101$. Отже, результати прогнозування показали, що обсяг виробництва в 2019 році збільшиться приблизно до 351,11 (млрд. грн.). Причому з достовірністю 95% можна стверджувати, що вказаний обсяг випуску буде перебувати в межах від 264,01 до 466,94 млрд. грн. Розрахувавши похибку між двома прогнозами, було отримано значення у 1,77%, що дає змогу сказати про точність отриманих даних, оскільки допустиме значення розбіжності складає приблизно 2-3%.

На основі проведеного аналізу можна зробити короткий висновок, що перспективи розвитку української металургії тісно пов'язані з підвищенням конкурентоспроможності продукції на основі зменшення енерго- і матеріалоємності вироблених товарів, зменшення трудових витрат, впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Така зацікавленість підприємств повинна стимулюватися пільгами податку на прибуток, всебічною підтримкою з боку держави, спрямованої в першу чергу на розширене відтворення, впровадження НТП, а також на використання інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поняття кон'юнктури ринку та факторів впливаючих на неї [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/24014>
2. Первушин С. А. Конъюнктура современного мирового хозяйства / С. А. Первушин // Вестник статистики, № 5-8. – 2010
3. Громан В. Г. Конъюнктура народного хозяйства СССР / В. Г. Громан // Бюллетень Госплана. – Выпуск 1-2. 2009
4. Бунятян М.А. 2009. Экономические кризисы. Опыт морфологии и теории периодических кризисов, и теории конъюнктуры
5. Бодров В. Г. Внутрішній ринок України: теорія та стратегія посткризового розвитку : наук.-метод. розробка / В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, В. О. Гусев та ін. - К. : НАДУ, 2011. - С. 80.
6. Обеленцева Л. В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку : підручник / Л. В. Обеленцева // Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х. : ХНАМГ, 2010. - С. 249.
7. Левицький В. В. Формування стратегій розвитку підприємств на засадах прогнозування кон'юнктури ринку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / В. В. Левицький. - Львів, 2008. - С. 24
8. Кучеренко В. Р. Проблемы конъюнктурных исследований на рынках товаров и услуг / В. Р. Кучеренко, В. А. Карпов, И. А. Соломенцев // Научное издание. - Одесса : ОГЭУ, 2012. - С. 205.
9. Чацкис Е. Д. Толковый словарь финансово- бухгалтерских терминов и понятий / Е. Д. Чацкис. - Донецк, 1996. - С. 320.
10. Оболенцева Л. В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник. – 2015.
11. Клинов В. Г. Вопросы теории экономической конъюнктуры / В. Г. Клинов, А. Б. Мануковский, Е. М. Хартуков, Л. И. Цыгичко // Учебное пособие. - М. : Изд. МГИМО, 2011. - С. 152.

12. Аналіз ринкової кон'юнктури [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1275/1>
13. Аналіз ринкової кон'юнктури [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1275/>
14. Примаєв Т. О. Маркетинг / Т. О. Примаєв // Навч. посіб. - К. : МАУП, 2010. - С. 228.
15. Голубков Е. П. Основы маркетинга. Учебник. 2-е издание. - М., 2003.
15. Теорія довгих хвиль М.Кондратьєва [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/ekonomika/teoriya_dovgih_hvil_kondratyeva
16. Большой энциклопедический словарь / А.Б.Борисов (авт.-сост.). – М.: Книжный мир, 1999. – 896 с.
17. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/17602/1/2010>
18. Аналіз кон'юнктури ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/294/2/ГЕВ_2009_No2-F_Roman_S_Semenyuk-Marketing_analysis_of_market_conditions_47.pdf
19. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/17602/1/2010>
20. Кон'юнктура товарного ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1070&T=02&lng=1&st=0
21. Бунятян М.А. 2009. Экономические кризисы. Опыт морфологии и теории периодических кризисов, и теории конъюнктуры
22. Ринкова кон'юнктура: поняття та суть [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buklib.net/books/24850/>
23. Карпов В. А. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник / В. А. Карпов, В. Р. Кучеренко, А. В. Андрейченко, С. А. Горбаченко, Р. В. Грінченко. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – 345 с
24. Радіщук Т. П. Особливості прогнозування кон'юнктури товарного ринку. – 2014.

25. Перерва П. Г., Кобелєва Т. О., Ткачова Н. П. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції. – 2015
26. Особливості прогнозування кон'юнктури товарного ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/67644811.pdf>
27. Методи прогнозування та їх класифікація [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://lubbook.org/book_592_glava_8_Metodi_prognozuvannja_ta_%D1%97kh_.html
28. Ахременко А. С. Политический анализ и прогнозирование: Учеб. пособие / А. С. Ахременко. - М.: Гардарики, 2015. - С. 202.
29. Іванова Л.О., Музика О.М. «Кон'юнктура ринку. Навчальний посібник» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11839/1/KR_posibnyk_10112015.pdf
30. Пископпель Ф. Г. Основы изучения конъюнктуры капиталистического хозяйства. - М.: ИМО, 1960. - 292 с.
31. Перерва П. Г., Кобелєва Т. О., Ткачова Н. П. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції. – 2015
32. Виробнича функція як інструмент факторного аналізу росту економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://pidruchniki.com/1578101262919/politekonomiya/virobnicha_funktsiya_instrument_faktornogo_analizu_rostu_ekonomiki
33. Економічний енциклопедичний словник [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/economic/slovník/1101.html>.
34. Виробнича функція Кобба-Дугласа [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://school.home-task.com/virobnicha-funkciya-kobba-duglasa/>
35. Янковий О.Г., «Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgxvzLFFTCDcrpVzvKgJXmQhPlkss?projector=1&messagePartId=0.1>

36. Проблеми, напрями та чинники сприяння розвитку внутрішнього ринку України (реальний сектор економіки) : кол. монограф. / [Дейнеко Л.В., Осташко Т.О., Точилін В.О. та ін.] ; за ред. чл.-кор. НАНУ А.І. Даниленка; др. екон. наук, проф. Л.В. Дейнеко; д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ. – К., 2013. – 292 с.
37. Сучасний стан металургійних підприємств України: проблеми і перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/170.pdf>
38. Державна служба статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
39. Модернізація металургійної галузі України: цілі, напрями та інвестиційна підтримка [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/6800/1/economic_27_1.pdf#page=45
40. Експортно-імпортна діяльність України [Електронний ресурс] - Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA/Downloads/uazt_2016_3_5.pdf
41. Trademap [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|804|||72||4|1|1|1|2|1|1|2|1
42. Світовий ринок металу: стан та перспективи для України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_01_2_128_uk.pdf
43. Worldsteel Assosiation [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.worldsteel.org/>
44. Steel Statistics Yearbook 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.worldsteel.org/steel-by-topic/statistics/steel-statistical-yearbook-.html>
45. World Steel in Figures 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:f9359dff-9546-4d6b-bed0-996201185b12/World+Steel+in+Figures+2018.pdf>

46. Точилін В. О. Вертикально-інтегровані структури гірничо-металургійного комп-лексу України: стан та напрями розвитку / В. О. Точилін, В. В. Венгер / Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. Вип. 3/1. – С. 64–67.
47. Экспертный совет: Смогут ли металлурги нарастить выплавку в 2018 году? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.minprom.com.ua/articles/201745.html>.
48. Металургійна галузь України на світовому ринку: проблеми та пріоритети [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA/Downloads/document.pdf>
49. Галузеві впливи членства України в СОТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files/publications/Books/WTO_industry.pdf
50. Пріоритети політики імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України / [О. В. Собкевич, А. І. Сухоруков, А. В. Шевченко та ін.]. – К.: НІСД, 2012. – 71 с.
51. Металурги просять Раду скасувати мито на імпорт металобрухту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/metalurgi_prosyat_radu_skasuvati_mito_na_import_metalobruhtu_n659052.
52. Про внесення змін до коефіцієнтів, що застосовуються до тарифів Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги : наказ Міністерства інфраструктури України № 13 від 26.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0106-15>
53. Реализация экспортного потенциала металлургического комплекса украины в контексте развития мирового рынка металлов. [Электронный ресурс] – Режим доступу: http://sneconmanag.crimea.edu/arhiv/2011/uch_24_1econ/uch_24_1econom.pdf#page=246.

54. Итоги рынка металлопроката в украине за 6 месяцев 2017 года. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://newsonline24.com.ua/itogi-rynka-metalloprokata-v-ukraine-za-6-mesyacev-2017-goda/>.
55. Рынок, тенденции. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://metalloprokat.su/art1.html>.
56. Рынок металлопроката Украины: результаты, тенденции, прогнозы (Инфографика). [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://budport.com.ua/articles/772-rynok-metalloprokata-ukrainy-rezultaty-tendencii-prognozy-infografika>.
57. Экспортный потенциал украины и возможности его реализации на мировом рынке. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://uchebnikionline.com/rps/regionalna_ekonomika_maniv_zo/eksportniy_potentsial_ukrayini_mozhливosti_yogo_realizatsiyi_svitovomu_rinku.htm
58. Экспортный потенциал металлургии украины. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://readmetal.com/?p=16077>.
59. Офіційний сайт SMIDA [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://smida.gov.ua>.
60. Динамика цен на металлопрокат [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.metalika.ua/statistic/dinamika-tsen-na-metalloprokat-26-dekabrya-2013-g.html>.